

Wittgenstein, regelparadox en privétaal argument

Maria Aloni
ILLC-University of Amsterdam
M.D.Aloni@uva.nl

Theoretische filosofie 2014

May 24, 2014

Fragmenten PU

1. Kubus argument (PU 138-142)
 - ▶ Mentaal beeld dwingt geen toepassing af
 - ▶ Mentaal beeld behoeft interpretatie (projectiemethode) (leidt tot regressie)
 - ▶ Betekenis is geen mentaal beeld, maar ligt in het gebruik
2. Aard van begrijpen (PU 143-155)
 - ▶ Geen mentaal proces, toestand of ervaring
 - ▶ Toeschrijven van begrip op grond van correct gedrag
 - ▶ Omstandigheden vormen de enige rechtvaardiging voor het toeschrijven van begrip
3. De regelparadox en zijn oplossing (PU 185-242)
 - ▶ De regelparadox
 - ▶ De 'oplossing'
4. Het privétaal argument (243-309)
 - ▶ Over de mogelijkheid van een privétaal
 - ▶ Rechtvaardiging
 - ▶ Verwijzing van gevoelstermen
 - ▶ Relatie met behaviourisme

De regelparadox (PU 185-200)

- ▶ Voorbeeld 'gevorderde' leerling (PU 185): getallenrijen volgens specifieke formule (steeds getal $+2$).
- ▶ Leerling vervolgt:

..., 996, 998, 1000, 1004, 1008, 1012, ...

- ▶ Regel:
 - ▶ ieder getal gevolgd door dat getal $+2$
- ▶ is (blijkbaar) te interpreteren als:
 - ▶ ieder getal tot 1000 laten volgen door getal $+2$, daarna door het dubbele
- ▶ Leerling zegt : dat is precies wat ik van je geleerd heb
- ▶ Hoe rechtvaardigen wij dat dat niet is wat wij bedoelden?
- ▶ Volgt: discussie van strategieën van rechtvaardiging (PU 186-200)

De paradox (PU 201-202)

- ▶ Wittgenstein diagnose:
 1. Regel wordt geïdentificeerd met representatie (talige formulering, wiskundige formule, mentale voorstelling etc.)
 2. Elke representatie laat méér dan één interpretatie toe (vgl kubus argument)

⇒ Onvermijdelijke paradox: Elk gedrag is verenigbaar met de regel, dus is ook in tegenspraak met de regel te brengen
- ▶ Wittgenstein oplossing:
 - ▶ Stap 1 bevat de vergissing: Een regel volgen is niet hetzelfde als het interpreteren van een representatie!

201. *This was our paradox: no course of action could be determined by a rule, because any course of action can be made out to accord with the rule. The answer was: if any action can be made out to accord with the rule, then it can also be made out to conflict with it. And so there would be neither accord nor conflict here.*

It can be seems that there is a misunderstanding here from the mere fact that is the course of our argument we give one interpretation after another; as if each one contented us at least for a moment, until we thought of yet another standing behind it.

What this shows is that there is a way of grasping a rule which is not an interpretation, but which is exhibited in what we call "obeying the rule" and "going against it" in actual cases.

202. *And hence also obeying a rule is a practice. And to think one is obeying a rule is not to obey a rule. Hence it is not possible to obey a rule 'privately': otherwise thinking one was obeying the rule would be the same as obeying it.*

Rechtvaardiging

Volgen van een regel is niet het interpreteren van een regel:

- ▶ Ik heb in laatste instantie geen 'reden'

*Wenn das heisst: Habe ich Gründe?, so ist die
Antwort: die Gründe werden mir bald ausgehen.
Und ich werde dann, ohne Gründe, handeln. (211)*

- ▶ De rechtvaardiging zit niet in mijn keuze

*Wenn ich der Regel folge, wähle ich nicht. Ich folge
der Regel blind. (219)*

- ▶ Wat rechtvaardigt dan of ik het correct doe?

- ▶ Regel volgen omvat twee aspecten:

1. Normatief element: Regelmaat binnen gemeenschap: gebruiken (Gepflogenheiten). Correctheid wordt daarbinnen beoordeeld.
2. Causaal element: Aangeleerde reacties (Abrichtung) binnen zo'n institutie of gebruik

Wat is de aard van regels?

Oude visie

- ▶ Regels als 'railways to infinity' (denk aan regels in logica)
- ▶ Een regel heeft in zichzelf al zijn toepassingen
- ▶ Competentie is kennis van regels

Wittgensteins nieuwe visie

- ▶ Regels als wegwijzer
- ▶ Hebben niet de pretentie om alles te begrenzen, en zijn veranderlijk (taalregels)
- ▶ Normatief aspect: ingepast in bepaalde handelingspraktijk van de gemeenschap (202)
- ▶ Competentie is niet de regels kennen, maar ze correct toepassen

Regels als 'railways to infinity'

188. Here I should first of all like to say: your idea was that that act of meaning the order had in its own way already traversed all those steps: that when you meant it in your mind as it were flew ahead and took all the steps before you physically arrived at this or that one.

Thus you are inclined to use such expressions as : "The steps are really already taken, even before I take them in writing or orally or in thought." And it seemed as if they were in some unique way predetermined, anticipated – as only the act of meaning can anticipate reality.

Regels als wegwijzers

198. . . . “Then can whatever I do be brought into accord with the rule?”– Let me ask this: what has the expression of a rule – say a sign-post– got to do with my actions? What sort of connexion is there here?– Well, perhaps this one: I have been trained to react to this sign in a particular way, and now I do so react to it.

But that is only to give a causal connexion; to tell how it has to come about that we now go by the sign-post; not what this going-by-the-sign really consists in. On the contrary; I have further indicated that a person goes by a sign-post only in so far as there exists a regular use of sign-posts, a custom.

Regels en taal

199. Is what we call 'obeying a rule' something that it would be possible for only one man to do, and to do only once in his life? – This is of course a note on the grammar of the expression 'to obey a rule'.

*It is not possible that there should have been only one occasion on which only one person obeyed a rule. It is not possible that there should be have been only one occasion on which a report was made, an order given or understood; and so on. – To obey a rule, to make a report, to give an order, to play a game of chess, are **customs** (uses, institutions).*

To understand a sentence means to understand a language. To understand a language means to be master of a technique.

Following a rule is analogous to obeying an order. We are trained to do so; we react to an order in a particular way. But what if one person reacts in one way and another in another to the order and the training? Which one is right?

Suppose you came as an explorer into an unknown country with a language quite strange to you. In what circumstances would you say that the people there gave orders, understood them, obeyed them, rebelled against them, and so on?

The common behaviour of mankind is the system of reference by means of which we interpret an unknown language.

Privétaal argument (243-309)

Inzet: uitwerking gevolgen van regelbegrip zoals uitgewerkt in voorafgaande passages

- ▶ Woorden voor interne, privé toestanden onderzocht
- ▶ Mogelijkheid van radicaal individualistisch begrip van taal onderzocht
- ▶ Mentalistische opvatting van subjectiviteit onderzocht

Uitkomst Veel verschillende interpretaties, maar consensus over:

- ▶ Mogelijkheid privétaal afgewezen
- ▶ Taal heeft inherent publiek karakter
- ▶ Mentale, privé toestanden hebben géén rol als referent in de taal

De privétaal

- ▶ Als taal bestaat bij een gemeenschappelijke praktijk, is dan een privétaal mogelijk?
- ▶ Wat is een privétaal? Een andere kan de taal niet begrijpen

Die Wörter dieser Sprache sollen sich auf das beziehen, wovon nur der Sprecher wissen kann: auf seine unmittelbaren privaten Empfindungen. Ein Anderer kann diese Sprache also nicht verstehen. (243)

- ▶ Stel bijvoorbeeld:

*Ich will über das Wiederkehren einer gewissen Empfindung ein Tagbuch halten. Dazu assoziiere ich sie mit dem Zeichen **E** und schreibe in einem Kalender zu jedem Tag, an dem ich die Empfindung habe, dieses Zeichen. (258)*

Vastleggen betekenis van E

- ▶ E niet in publieke taal te definiëren.
- ▶ Voorstel: Je concentreren op het gevoel; het je inprenten zodat je het je correct herinnert. Je innerlijk voornemen: DIT noem ik E
- ▶ Maar...hoe weet je of je het je correct herinnert?

In the present case I have no criterion of correctness. One would like to say: whatever is going to seem right to me is right. And that means that here we can't talk about 'right'. (258)

Rechtvaardiging

Man möchte hier sagen: richtig ist was immer mir als richtig erscheinen wird (258)

- ▶ Subjectieve rechtvaardiging is geen rechtvaardiging:
die Rechtfertigung besteht doch darin, daß man an eine unabhängige Stelle appelliert? (265)
 - ▶ Al eerder gesteld: De rechtvaardiging zit niet in mijn keuze, ik heb in laatste instantie geen 'reden':
Wenn das heisst: 'Habe ich Gründe?', so ist die Antwort: die Gründe werden mir bald ausgehen. Und ich werde dann, ohne Gründe, handeln. (211)
- ⇒ In een privétaal is geen onafhankelijke rechtvaardiging van het correcte gebruik van mogelijk: er is geen criterium van correctheid, omdat het gebruik van **E** niet verbonden kan worden met een gemeenschappelijke praktijk: (in)correcte notitie maakt geen verschil.

Käfer in der Schachtel (PU 293)

Now someone can tell me that he knows what pain is only from his own case! Suppose everyone had a box with something in it: we call it a “beetle”. No one can look into anyone else’s box, and everyone says he knows what a beetle is only by looking at his beetle. – Here it would be quite possible for everyone to have something different in his box. One might even imagine such a thing constantly changing.– But suppose the word ‘beetle’ had a use in these people’s languages? If so it would not be used as the name of a thing. The thing in the box has no place in the language-game at all; not even as a something: for the box might even be empty – No, one can ‘divide through’ by the thing in the box; it cancels out, whatever it is.

That is to say: if we construe the grammar of the expression of sensation on the model of ‘object and designation’ the object drops out of consideration as irrelevant.

Verwijzing van gevoelstermen (PU 293)

- ▶ Begrip van gevoelsuitdrukkingen op basis van de kennis van je eigen gevoel: generaliseren op basis van analogie?
 - ▶ Voorbeeld: Käfer in der Schachtel (beetle in a box) (293)
 - ▶ Kevers van anderen alleen door beschrijving te kennen. Als er een taalspel rond de kevers zou ontstaan, speelt het feitelijke uiterlijk of zelfs het bestaan van de kevers in de dozen geen rol in de betekenis van de woorden in dat taalspel.
- ⇒ Realiteit van het echte, eigen gevoel speelt geen rol in het vaststellen van de betekenis van gevoelstermen

Behaviourisme

- ▶ Is Wittgenstein een behaviourist?
 - ▶ Zoek een citaat waarin W een behaviorist lijkt te zijn.
 - ▶ Zoek een citaat waarin W geen behaviorist lijkt te zijn.
- ▶ Wittgenstein over het bestaan van mentale toestanden:

*[Die Empfindung] is kein Etwas, aber auch nicht ein Nichts! ...
Das Paradox verschwindet nur dann, wenn wir radikal mit der
Idee brechen, die Sprache funktioniere immer auf eine Weise,
diene immer dem gleichen Zweck: Gedanken zu übertragen
(304)*

Over behaviourisme

How does the philosophical problem about mental processes and states and about behaviourism arises? – The first step is one that altogether escapes notice. We talk of processes and states and leave their nature undecided. Sometimes perhaps we shall know more about them – we thing. But that is just what commits us to a particular way of looking at the matter. For we have a definite concept of what it means to learn to know a process better. (The decisive movement in the conjuring trick has been made, and it was the very one that we thought was quite innocent.) – And now the analogy which was to make us understand our thought falls to pieces. So we have to deny the yet uncomprehended process in the yet unexplored medium. And now it looks as if we had denied mental processes. And naturally we don't want to deny them. (308)

- ⇒ Geestestoestanen zijn geen onbegrepen zaken zoals natuurwetenschap en behaviorisme ze onderzoekt.
Gevoelsuitspraken zijn niet te begrijpen in termen van een (on)ware uitspraak over een object.

De uitweg uit de vliegen-val

- ▶ Zowel behaviourisme (ontkennen van mentale toestand buiten gedrag) als Cartesiaanse representationalisme leiden tot problemen omdat ze gevangen zijn in een 'grammatica'
- ⇒ Oplossing: gevoelens niet denken in termen van te benoemen 'mentaal object'

*Was ist dein Ziel in der Philosophie? Der Fliege den
Ausweg aus dem Fliegenglas zeigen. (309)*

Alla mia nazione – Pier Paolo Pasolini

Non popolo arabo, non popolo balcanico, non popolo antico
ma nazione vivente, ma nazione europea:

e cosa sei? Terra di infanti, affamati, corrotti,
governanti impiegati di agrari, prefetti codini,
avvocatucci unti di brillantina e i piedi sporchi,
funzionari liberali carogne come gli zii bigotti,
una caserma, un seminario, una spiaggia libera, un casino!

Milioni di piccoli borghesi come milioni di porci
pascolano sospingendosi sotto gli illesi palazzotti,
tra case coloniali scrostate ormai come chiese.

Proprio perché tu sei esistita, ora non esisti,
proprio perché fosti cosciente, sei incosciente.

E solo perché sei cattolica, non puoi pensare
che il tuo male é tutto male: colpa di ogni male.
Sprofonda in questo tuo bel mare, libera il mondo.

Pier Paolo Pasolini, La religione del mio tempo, 1961